

Forfatter: Dalgas, Ernesto

Titel: Udrag fra Lidelsens Vej

Citation: Dalgas, Ernesto: "Lidelsens Vej", i Dalgas, Ernesto: *Lidelsens Vej*, udg. af Henrik Schovsbo, Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1993, s. 308.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-dalgaasideval-shoot-idm139862322798816/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Lidelsens Vej

omtalt tilknytning til begrebet ulykkesfugl og griske rovfuglevarer kendes normalt ikke. – *Akilles*: helt hos Homer. Der hentydes til *Odysséen* XI, 489-91.

- 79 *Folkeføren*: se n.t.s. 261. – *det arkimediske Punkt*: efter Archimedes (287-212 f.Kr.), gr. naturvidenskabsmand. Efter traditionen skal han have udtalt, at hvis han fik et fast punkt, kunne han bevæge verden. – *Katzenjammer*: ty. «kattechyl», her tømmere mænd. – *Konvulsioner*: krampetrækninger. – *Køldemand*: opr. en, der driver virksomhed i en kælder. Senere: uoplyst person, småborger. I denne betydning brugt af SK i *Afsluttede videnskabelig Efterskrift* (1846), hvortil stedet (frit) kan hentyde. – *Filister*: ty. studentersprog for spidsborger. – *Landene Øst for Rinen og Nord for Erzgebirge*: omskrivning for den protestantiske (lutheranske) verden. – *obligate*: obligatorisk, som man er forpligtet til. – *Constantin Constantius*: pseudonym brugt af Søren Kierkegaard, bl.a. som forfatterangivelse til *Cjentagelsen* (1843). – *Mester Thomas*: Thomas a Kempis (1380-1471), nedertl. teologisk forfatter. Har bl.a. skrevet den meget udbredte opbyggelses- og andagtsbog *Kristi Efterfølgelse*. «(...) begyndt i Øjeblikket» kan være et omformet tekststed herfra, jf. måske Johs. Koks oversættelse af *Kristi Efterfølgelse* (1871), 1. bog, kap. 23.
- 80 »Kend dig selv»: indskrift på Apollontemplets mur i den gr. oldtidsby Delfi; tilskrives filosofen Thales fra Milet (ca. 624-ca. 545 f.Kr.). – *Erkendelsens Træ*: Den indiske religionsstifter Buddha (ca. 560-480 f.Kr.) nåede den endelige erkendelse under det hellige bo-træ i Urucvela. – *Heredsfoged*: dommer og politimester i et landdistrikt. – *Misogy*: gr. kvindehader. – *Platon* (428-348 f.Kr.): gr. tænker; der henvises til hans *Staten* III og X, 6-8 (se især 398a-b og 607b), jf. *Platon. Skrifter i Oversættelse*. Udg. ved Carsten Høeg og Hans Ræder (1932-1941). Bd.4-5. – *hieroglyfiske*: egl. om skrift med billedtegn for hvert ord; her: med symbolske tegn. – *Franzos, K.E.* (1848-1904): ty. forfatter. I hans roman *Der Wahrheitsmücher* (1893, da. *Sandhedsløgen*, 1894), 1. del kap. 7, berettes om *Jesuiternes Dagsorden*. J: katolsk munkeorden stiftet 1534 af spanieren Ignatius Loyola (1491-1556), hvis *Exercitia spiritualia* («Åndelige øvelser») er grundlæggende for den sjælelige disciplinering.
- 81 *Jus*: retsvidenskab. – *malebariske*: besynderlig. – *mesopotamiske*: her: fremmedartet. – *Pastor emeritus*: pensioneret præst. – *Sortedamslund*: Forlystelsesetablissermentet S. i Ryegade blev i 1900 ombygget til den nuv. Fredens Kirke. – *Mill og Spencer*: John Stuart Mill (1806-1873) og Herbert Spencer (1820-1903), eng. filosoffer især kendt som utilitarister, lykke- eller nytteetikere.
- 82 *Mefistofeles*: i Goethes *Faust* (se n.t.s. 70) navnet på djævelen.
- 83 *Kundskabens Frugt*: syndefaldets frugt, 1. Mos. 3, der ifølge slangen skal lære mennesket at skelne moralsk. – *Kallimachos* (3. årh. f.Kr.): gr. digter og bibliotekar fra Alexandria. – *Jens Gram*: sikkert fejl for Hans Gram (1685-1748), filolog, historiker, bibliotekar og arkivar.
- 84 *Parokysme*: (læge)lat. for anfald af delirium el. krampe; ekstatisk tilstand. – *Pæl i Kød*: om det, der stadig plager og nager og om menneskelige

- svagheder. Udtrykket er brugt af Paulus i 2. Kor. 12,7 (hvis gr. ord kan betyde både pæl og torn) og af Søren Kierkegaard. – *Pietet*: fromhed og arbejdighed. – *Filister(et)*: se n.s. 79. – *»Ja, Jorden er flade*: hentyder til Ludvig Holbergs komedie *Erasmus Montanus* (1722) V,5, hvor den lærterlige idealist og student E.M. tvinges til at antage den almindelige form i landsbyen, spaa Biergete, at Jorden er flad, ikke rund, som han har hævdet hidtil. – *Pascal*, Blaise (1623-1668): fr. filosof og teolog. Berømt er hans *Pensées sur la Religion* (1670, da. *Tænker om Religionen*, 1883). – *Ulvdrængen*: den fr. læge J.-M.G. Itard (1775-1838) udgav i beg. af 19. årh. en række rapporter om «le sauvage de L'Aveyrons, bl.a. *De l'éducation d'un homme sauvage* («Om opdragelsen af et vildt menneske») (1801).
- 85 *Salome*: ung jødisk kvinde, der som løn for sin dans for landsfyisten Herodes Antipas (4 f.Kr.-39) fik Johannes Døbers hoved på et fad, Matth. 14,6-12. – *Judas*: hentyder til det tegn, hvormed Judas forrædte Jesus til soldaterne, jf. Matth. 26,48. – *Trappister*: munkeorden stiftet ca. 1660 af B. de Roncé som en udløber af cistercienserordenen, med en meget streng disciplin. Kendt er bl.a. deres (delvise) taleforbud. – *Rubber*: spilleomgang i kortspil som whist eller bridge. – *formen(ste)*: vigtig. – *Sore(er)*: fr. aftenselskab.
- 86 *Ungdomselixir(er)*: (trylle)drug, der bringer evig ungdom. – *Periode(r)*: sætning(sbygning). – *Konseilspræsident(er)*: gl. titel for statsministeren. Der tænkes her på Estrup, se n.s. 74, *31te Mars 1885*. – *Provisorier*: se n.s. 74, *31te Mars 1885*.
- 87 *Selvbeskatningen*: Det politiske spørgsmål om Københavns befæstning delte Folketinget i slutningen af forrige århundrede, og uenigheden tvang statsminister Estrup til at regere med provisoriske (finans)love 1885 (jf. n.s. 74). Som følge af striden dannede forsvarssindede i forståelse med kongen en forening, der samlede penge blandt private til befæstningen. Der indsamledes mange penge, og efter foreningens navn, «Den frivillige Selvbeskatning til Forsvarets Fremme», dannedes begrebet S.
- 88 *Rebepierre*: M.M. de (1758-1794): fr. revolutionær under revolutionen 1789 og leder under den følgende rædselsperiode. – *Rector magnificus*: lat. titel på rektor for Københavns Universitet. Skikkelsen i bogen bygger i nogen grad på teologen Henry Ussing (f. 1855), til hvis licentiatafhandling *Den christelige Visdom* (1883) der flere gange henvises i det følgende. – *»medig som en Slange (. . .)*: jf. Matth. 10,16. – *Melanchton*: Philipp Melancthon (1497-1560), ty. reformator. Han udarbejdede 1530 på sine og Luthers vegne *Den augsburgske Konfession*, der stadig er et af den danske folkekirkens bekendelsesskrifter.
- 89 *Kapellan*: hjælpepræst. – *Basilisk*: et uhyre, se n.s. 27. – *Johannes fulgte efter Ravnen*: måske hentydning til H.C. Andersens eventyr *Reisekammeraten* (1835). – *Alma mater*: lat. betegnelse for universitetet. Betyder egl. «Den hulde moder» og brugtes i Rom om Kybele, Den store Moder, en guddom fra Lilleasien.